

BIBLIA, BIBLIOTECA ȘI "BIBLIO"-NETUL CA HIPERTEXT

Dr. Elena UNGUREANU,
Institutul de Filologie, AȘM

THE BIBLE, THE LIBRARY AND THE "BIBLIO"-NET AS HYPERTEXT

Hypertext is the same text that has forever worked in human history, and which is today transferred within a supertechnology that allowed a perfect view of language structure and the relationships between verbal and nonverbal components. Furthermore: Internet allows for an unprecedented intercommunication in human history in terms of opening, otherness and freedom. The Bible, the Library and the "Biblio"-net (Internet) are only three major places that ideally reflect the history of humanity as hypertext.

Cuvântul, enunțul, textul, cartea/cărțile și-au făcut loc într-o nouă dimensiune pe care epocile anterioare nu au cunoscut-o – dimensiunea digitală (electronică, virtuală). Nu e deloc precoce să vorbim despre redimensionarea tuturor conceptelor fundamentale ale disciplinelor umaniste – de acum încolo se va vorbi tot mai frecvent despre cuvânt digital, enunț digital, text digital sau electronic (e-text), dar mai ales despre hipertextul electronic.

În științele umanitare conceptele de *intertext* și *intertextualitate*, precum și cele de *hypertext* și *hypertextualitate* (datând cu anii 1965 și 1967, aparținând Juliei Kristeva, respectiv lui Ted Nelson) au deschis o nouă și grandioasă orientare în cercetarea științifică. Textul (clasic)–intertextul–hipertextul constituie una din triadele cele mai reprezentative în teoria textului și dacă altădată aceasta era considerată proprie limbajului artistic în exclusivitate, studii actuale îi regăsesc locul în toate stilurile funcționale ale limbii (artistic, publicistic, științific, oficial-administrativ, colocvial). Textul artistic se consideră prin excelență intertextual, iar cele mai importante opere ale omenirii se consideră cele mai intens intertextualizate, adică cele care fac trimitere implicit sau explicit la marile texte anterioare ale literaturii universale (J.L. Borges: *Aleph*, *Cartea de nisip*, Joyce: *Ulise*, Umberto Eco: *Numele trandafirului*, Marcel Proust: *În căutarea timpului pierdut* etc.). Postmodernismul și-a asumat și această calitate: de a fi paradigma care le vizualizează cel mai pregnant. Cultura Internetului se bazează în primul rând nu pe tehnologie, ci pe

cultura hipertextuală. Atât lumea reală, cât și cea virtuală pot fi descrise doar prin intermediul textului – omul are nevoie de limbaj în toate împrejurările – de aceea lingvistica modernă, bazându-se pe bogata experiență anterioară, trebuie să-și axeze prioritățile pe cercetarea limbajului mediat de computer.

Reprezentând obiectul de cercetare atât al științelor exacte, cât și al celor din ciclul umanist (lingvistica și literatura ocupând un loc binemeritat în această paradigmă de cercetare), textul este cea mai importantă unitate comunicativă, care stă la baza hipertextului electronic. Numărând doar câțiva ani (nu se poate spune că ar avea mai mult de un deceniu!, deși încă în anii '90 ai sfârșitului de mileniu apăreau timide abordări), atrăgând tot mai mulți specialiști-filologi în sfera ei de cercetare, **lingvistica Internetului** poate fi considerată o nouă știință inter- și pluridisciplinară. Modalitatea însăși de acces la informația Internetului este una de tip dicționar sau de tip bibliotecă (a se vedea Umberto Eco, *De la arbore spre labirint. Studii istorice despre semn și interpretare*. Traducere din ital. de Ștefania Mincu, Polirom, 2009). Crearea dicționarelor și a enciclopediilor on-line au pus la dispoziția utilizatorilor depozite colosale de informație. Biblioteca a intrat direct pe internet, iar Internetul s-a transformat într-o imensă bibliotecă.

I. Biblia ca hipertext. Structura informațională pe care Nelson a denumit-o *hypertext/hypertext* nu reprezintă ceva absolut nou: forma neliniară de prezentare a informațiilor și de citire este veche de când lumea. Iată exemplul cel mai elocvent: Biblia – Cartea Cărților, cel mai citit text din toate timpurile – este alcătuită din versete care sunt numerotate fără a fi repetate. Fiecare verset reprezintă o unitate superfrastică prin care se tratează o temă. Numeroase versete fac trimitere unele la altele, din Vechiul Testament și din Noul Testament, făcând posibilă citirea neliniară a Bibliei, adică în funcție de tematica subiectelor înrudite sau de preferințele cititorului. După același model este creat și actualul sistem și spațiu megatehnologizat al Internetului: cu linkuri și opțiuni de căutare. Exact așa este prezentată Biblia în format digital; iată același verset în două variante diferite – una selectată dintr-o mulțime de postări electronice și alta în format hârtie:

A. EVANGHELIA DUPĂ IOAN

Cap. 1

1. La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul.

2. Acesta era întru început la Dumnezeu.

(Biblia, on-line:

<http://www.bibliaortodoxa.ro/carte.php?id=35&cap=1>)

B. EVANGHELIA DUPĂ IOAN

Întruparea Cuvântului

1. La început era Cuvântul și Cuvântul era cu Dumnezeu și Cuvântul era Dumnezeu.

Gen. 1.1. Prov. 8.22, 23, 30. Cap. 17.5. Filip. 2.6.
Col. 1.17.1 Ioan 1.1;5.7. Apoc. 1.2;19.13.

2. El era la început cu Dumnezeu.

Ps.33.6. Vers.10. Efes.3.9. Col.1.16. Evr. 1.2. Apoc.4.11
(Noul Testament, The Gideons International,
Tipărit în Coreea, 1994, p. 107)

Se știe că traduceri ale Bibliei au circulat și mai circulă în variate interpretări. Chiar și cea mai sumară analiză a câtorva versete scoate imediat în evidență faptul că limbajul biblic este unul dintre cele mai exacte modele de citare din lume (dacă nu chiar cel mai exact), un model de prezentare a referințelor și, nu în ultimul rând, un model de intertext – relație clar manifestată între fragmente de text, între sintagme și între cuvintele aceluiași corp textual al Bibliei. În acest sens, metodologia cercetării științifice, cea care învață cercetătorul cum să-și elaboreze și să-și structureze o lucrare, construind-o din citate, referințe și aluzii, la care se adaugă, evident, noutatea și originalitatea studiului propriu, ar fi indicat să-și reorienteze din când în când discursul către marile modele ale lumii, Biblia fiind unul dintre ele. Încă un exemplu, la fel de cunoscut publicului larg, rugăciunea *Tatăl nostru*:

SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ LUCA

Cap. 11

2. Și le-a zis: Când vă rugați, ziceți: **Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău. Vie împărăția Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ.**

3. **Pâinea noastră cea spre ființă, dă-ne-o nouă în fiecare zi.**

4. Și ne iartă nouă păcatele noastre, căci și noi înșine iertăm tuturor celor ce ne greșesc nouă. Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău.

<http://www.bibliortodoxa.ro/carte.php?id=48&cap=11>

SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ MATEI

9. Deci voi așa să vă rugați: **Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău;**

10. **Vie împărăția Ta; facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ.**

11. **Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi;**

12. **Și ne iartă nouă greșelele noastre, precum și noi iertăm greșilor noștri;**

13. **Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău. Că a Ta este împărăția și puterea și slava în veci. Amin!**

<http://www.bibliortodoxa.ro/carte.php?id=55&cap=6>

Navigând pe Internet, am întâlnit un proiect magistral al Bibliei în limba română (**Ēulogos**, 2007), în care putem „vedea ca în palmă” absolut toate ocurențele (frecvența utilizării) fiecărui cuvânt/îmbinări de cuvinte/enunț componente ale unui text încheșat (în cazul de față, ale unui verset) – material excelent pentru filologii preocupați de textele biblice! Utilizând mijloacele noilor tehnologii informaționale (nici măcar nu cele mai sofisticate), alcătuirii acestei ediții oferă unui utilizator grăbit, care însă n-a uitat de credință, posibilitatea de a „răsfoi” rapid paginile Bibliei – cu numai un clic ești la versetul care te interesează, același verset – cu numai un clic – te „hiperteleportează” la un altul cu același cuvânt-cheie și tot așa, la nesfârșit. Câteva exemple, dar și mai indicat a se intra pe site-ul respectiv, la adresa electronică: http://www.intratext.com/IXT/RUM0001/_INDEX.HTM

Pavel Șilingovski, *Fuga în Egipt*, 1914. Acvaforte pe hârtie

FACEREA - ÎNTÂIA CARTE A LUI MOISE

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#) [25.](#) [26.](#) [27.](#) [28.](#) [29.](#) [30.](#) [31.](#) [32.](#) [33.](#) [34.](#) [35.](#) [36.](#) [37.](#) [38.](#) [39.](#) [40.](#) [41.](#) [42.](#) [43.](#) [44.](#) [45.](#) [46.](#) [47.](#) [48.](#) [49.](#) [50.](#)

• PSALMII

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#) [25.](#) [26.](#) [27.](#) [28.](#) [29.](#) [30.](#) [31.](#) [32.](#) [33.](#) [34.](#) [35.](#) [36.](#) [37.](#) [38.](#) [39.](#) [40.](#) [41.](#) [42.](#) [43.](#) [44.](#) [45.](#) [46.](#) [47.](#) [48.](#) [49.](#) [50.](#) [51.](#) [52.](#) [53.](#) [54.](#) [55.](#) [56.](#) [57.](#) [58.](#) [59.](#) [60.](#) [61.](#) [62.](#) [63.](#) [64.](#) [65.](#) [66.](#) [67.](#) [68.](#) [69.](#) [70.](#) [71.](#) [72.](#) [73.](#) [74.](#) [75.](#) [76.](#) [77.](#) [78.](#) [79.](#) [80.](#) [81.](#) [82.](#) [83.](#) [84.](#) [85.](#) [86.](#) [87.](#) [88.](#) [89.](#) [90.](#) [91.](#) [92.](#) [93.](#) [94.](#) [95.](#) [96.](#) [97.](#) [98.](#) [99.](#) [100.](#) [101.](#) [102.](#) [103.](#) [104.](#) [105.](#) [106.](#) [107.](#) [108.](#) [109.](#) [110.](#) [111.](#) [112.](#) [113.](#) [114.](#) [115.](#) [116.](#) [117.](#) [118.](#) [119.](#) [120.](#) [121.](#) [122.](#) [123.](#) [124.](#) [125.](#) [126.](#) [127.](#) [128.](#) [129.](#) [130.](#) [131.](#) [132.](#) [133.](#) [134.](#) [135.](#) [136.](#) [137.](#) [138.](#) [139.](#) [140.](#) [141.](#) [142.](#) [143.](#) [144.](#) [145.](#) [146.](#) [147.](#) [148.](#) [149.](#) [150.](#) [151.](#)

• PILDELE LUI SOLOMON

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#) [25.](#) [26.](#) [27.](#) [28.](#) [29.](#) [30.](#) [31.](#)

• ECCLESIASTUL

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#)

• CÂNTAREA CÂNTĂRILOR

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#)

• SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ MATEI

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#) [25.](#) [26.](#) [27.](#) [28.](#)

• SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ MARCU

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#)

• SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ LUCA

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#) [22.](#) [23.](#) [24.](#)

• SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ IOAN

▪ [1.](#) [2.](#) [3.](#) [4.](#) [5.](#) [6.](#) [7.](#) [8.](#) [9.](#) [10.](#) [11.](#) [12.](#) [13.](#) [14.](#) [15.](#) [16.](#) [17.](#) [18.](#) [19.](#) [20.](#) [21.](#)

O asemenea modalitate de prezentare a textului biblic e cu adevărat spectaculoasă; însă de-a dreptul fascinant ni s-a părut faptul că aproape toate cuvintele sunt marcate ca link, adică ne trimit în corpul Bibliei la repetarea lor (pe care utilizatorul poate efectua imediat clic); cele nemarcate ca link constituie o insignifiantă excepție, ca în exemplul de mai jos – doar cuvântul *netocmit*:

CAPITOLUL 1

Facerea lumii.

1. La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul.
2. Și pământul era netocmit și gol.
Întuneric era deasupra adâncului și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor.
3. Și a zis Dumnezeu: «Să fie lumină! Și a fost lumină.
4. Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina, și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric.
5. Lumina a numit-o Dumnezeu ziua, iar întunericul l-a numit noapte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua întâi...»

De la conceptul de „discurs repetat” (Eugeniu Coșeriu) (fragmente întregi repetate în țesătura limbajului de către vorbitorii unei limbi) până la conceptul de „cuvânt repetat” iată că nu a rămas decât un pas. Borges spunea: „Limba este un sistem de citate”. Citând, la rândul nostru, această constatare celebră, putem continua cu: Textul este un sistem de citate, de cele mai multe ori anonime, intrate și depozitate în cultura omenirii.

Vizualizarea textului/textelor în format hipertextual demonstrează o dată în plus capacitatea limbajului de a-și folosi și refolosi unitățile din care este alcătuit. Un cercetător interesat poate identifica aici o mulțime de baze de date. Iată o frântură dintr-o asemenea bază de date, în care am utilizat cuvântul-cheie „**cuvânt**”, definitiv pentru studiul textului și al umanoarelor:

SFÂNȚA EVANGHELIE DUPĂ IOAN CAPITOLUL 1

1. La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul.
2. Acesta era întru început la Dumnezeu.

3. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.
4. Întru El era viață și viața era lumina oamenilor.
5. Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o.

1	<u>Facerea 15:1</u>	1. După acestea, fost-a	<u>cuvântul</u> Domnului către Avram, noaptea,
2	<u>Facerea 15:4</u>	4. Și îndată s-a făcut	<u>cuvântul</u> Domnului către el și a zis: "
3	<u>Facerea 26:5</u>	Avraam, tatăl tău, a ascultat	<u>cuvântul</u> Meu și a păzit poruncile
4	<u>Facerea 41:39</u>	dar tu peste casa mea. De	<u>cuvântul</u> tău se va povățui tot poporul
5	<u>Facerea 44:2</u>	Și a făcut acela după	<u>cuvântul</u> lui Iosif, cum poruncise
6	<u>Facerea 47:29</u>	Iosif a zis: "Voi face după	<u>cuvântul</u> tău!" ~
7	<u>Iesirea 8:12</u>	Și a făcut Domnul după	<u>cuvântul</u> lui Moise și aumurit broaștele
8	<u>Iesirea 9:21</u>	cei ce n-au luat aminte la	<u>cuvântul</u> Domnului, aceia și-au lăsat
9	<u>Iesirea 32:28</u>	făcut fiii lui Levi după	<u>cuvântul</u> lui Moise. În ziua aceea
10	<u>Levitic 10:7</u>	Domnului!» Și s-a făcut drept	<u>cuvântul</u> lui Moise. ~
11	<u>Numerii 3:16</u>	numărat Moise și Aaron, după	<u>cuvântul</u> Domnului, cum le poruncise
12	<u>Numerii 3:51</u>	Aaron și fiilor lui, după	<u>cuvântul</u> Domnului, precum poruncise
13	<u>Numerii 11:22</u>	de se va împlini sau nu	<u>cuvântul</u> Meu. ~
14	<u>Numerii 14:20</u>	Moise: «Voi ierta, după	<u>cuvântul</u> tău, ~
15	<u>Numerii 15:30</u>	31. Căci a disprețuit	<u>cuvântul</u> Domnului și a călcat poruncile
16	<u>Numerii 23:6</u>	Domnului și și-a rostit	<u>cuvântul</u> său, zicând: ~
17	<u>Numerii 23:18</u>	18. Iar el și-a rostit	<u>cuvântul</u> său și a zis: «Scoală și
18	<u>Numerii 24:3</u>	3. Și și-a rostit el	<u>cuvântul</u> său, zicând: «Așa zice Valaam,
19	<u>Numerii 24:4</u>	glăsuiește cel ce ascultă	<u>cuvântul</u> lui Dumnezeu, cel ce cunoaște
20	<u>Numerii 24:15</u>	15. Și și-a urmat Valaam	<u>cuvântul</u> său și a zis: «Așa grăiește
21	<u>Numerii 24:20</u>	văzând pe Amalec, și-a urmat	<u>cuvântul</u> și a zis: «Cel întâi dintre
22	<u>Numerii 24:21</u>	aceea pe Chenei, și-a urmat	<u>cuvântul</u> și a zis: «Locuința ta e
23	<u>Numerii 24:23</u>	văzut pe Og, și-a urmat	<u>cuvântul</u> și a zis: «Vai, vai, cine
24	<u>Numerii 27:21</u>	ajutorul Urimului: după	<u>cuvântul</u> acestuia să iasă și după
25	<u>Numerii 27:21</u>	acestuia să iasă și după	<u>cuvântul</u> acestuia să intre el și
26	<u>Numerii 30:3</u>	sufletului său, să nu-și calce	<u>cuvântul</u> , ci să îplinească toate
27	<u>Numerii 30:7</u>	asupra ei făgăduința sau	<u>cuvântul</u> gurii sale, cu care s-a
28	<u>Numerii 30:9</u>	care este asupra ei, și	<u>cuvântul</u> gurii ei cu care ea s-a
29	<u>Numerii 31:16</u>	Israel să se abată de la	<u>cuvântul</u> Domnului, pentru Peor, pentru
30	<u>Numerii 36:5</u>	fiilor lui Israel, după	<u>cuvântul</u> Domnului, zicând: ~
...			
...			
...			
...			
...			
...			
...			
850	<u>Apocal 19:13</u>	și numele Lui se cheamă:	<u>Cuvântul</u> lui Dumnezeu. ~
851	<u>Apocal 20:4</u>	mărturia lui Iisus și pentru	<u>cuvântul</u> lui Dumnezeu, care nu s-au

<http://www.intratext.com/IXT/RUM0001/4B.HTM>

Pentru specialiștii în informatică asemenea „imagini” s-ar putea să constituie o pură banalitate, pentru filologi însă această modalitate tehnologică vizualizată exprimă cea mai vehiculată interpretare poststructuralistă a textului (Roland Barthes, Julia Kristeva, Jacques Derrida ș.a.). Scepticii afirmă chiar că noua paradigmă informatic-hipertextuală a ajuns atât de departe, încât intertextul și hipertextul Internetului ar reprezenta un mecanism de identificare pentru „proști”, adică pentru cei care nu-și folosesc îndeajuns memoria, intelectul și cărora Internetul le pune la dispoziție gratis și fără nici un efort toate acestea. O fi având și ei doza lor de dreptate, dar având în vedere că informația este atât de coplesitoare (și va

fi cu mult mai mult de-acu încolo), mecanismul de depozitare, identificare, sortare, utilizare nu putea să nu fie creat de către omenire.

Pentru spațiul rusesc, cu care interacționăm, dar și pentru alte aspecte legate de sistemele hipertextuale, a se vedea: В.И. Эпштейн. *Введение в гипертекст и гипертекстовые системы*; <http://www.ipu.ru/publ/epstn.htm#14.1>.

II. Biblioteca ca hipertext. Cuvântul *biblioteca* are la origine străvechiul și magicul cuvânt latin *Biblie*, însemnând „carte”. Cartea, la rândul ei, înseamnă text; megacartea pe care o deschide în fața utilizatorului Internetul, e și ea, lingvistic vorbind, o construcție din... text. Acesta din urmă

a fost dintotdeauna centrul de greutate al științelor umaniste, în speță al gramaticilor textuale, dar și al poeticii, al hermeneuticii, în același timp, textul e și obiectul de studiu al bibliometriei, infometriei sau scientometriei, managementului și marketingului informațional, și mai nou, al tehnologiilor informaționale.

Nu ne aventurăm să trecem în revistă un istoric al științei bibliometrice, dar faptul că biblioteca a fost creată pentru a depozita informația – este evident pentru oricine. Bibliotecile digitale deja sunt o realitate (virtuală, ce-i drept), textul cărților constituind cea mai importantă informație. Intuim că biblioteca fiind depozitar de informație poate fi asociată cu ceea ce reprezintă hipertextul Internetului, dar ideea de bibliotecă digitală (electronică) ca hipertext am întâlnit-o la Riccardo Ridi "Universitatea din Veneția": „Manifest pentru biblioteca-hipertext. Versiunea 1.0”. Ca să nu interpretăm aproximativ acest impresionant document, prezentăm mai jos cele 25 de teze ale manifestului (refăcute în redacția și traducerea noastră).

1. Bibliotecile sunt hipertext. Cărțile, periodicele, bazele de date, cataloagele, bibliografiile, blogurile și conversațiile pe net – toate sunt exemple de structura hipertext.

2. Bibliotecile gestionează colecții de documente (atât în format hârtie, cât și digital).

3. Colecțiile bibliotecilor sunt selective, dar prietenoase.

4. Bibliotecile furnizează servicii de documentare și informare a utilizatorilor.

5. Bibliotecile există pentru a permite utilizatorilor să descopere existența informațiilor și să se bucure de conținutul documentelor relevante.

6. Bibliotecile sunt un mijloc și nu un scop.

7. Toate bibliotecile sunt analogice: și cele digitale, și cele hibride.

8. Bibliotecile încurajează standardele de interoperabilitate.

9. Bibliotecile cooperează între ele și cu alte instituții, școli, universități, institute de cercetare, arhive, motoarele de căutare etc.

10. Bibliotecile utilizează Internetul atât ca model organizatoric, cât și ca model tehnologic.

11. Bibliotecile respectă atât drepturile autorilor, cât și ale utilizatorilor.

12. Bibliotecile sunt individualizate pentru diferite comunități de utilizatori, pentru care și cu care dezvoltă colecții proprii și servicii.

13. Bibliotecile personalizează serviciile lor.

14. Bibliotecile sunt disponibile pentru oricine.

15. Bibliotecile sunt cunoscute. Bibliotecile trebuie să depună eforturi pentru a crește gradul de conștientizare a existenței lor, funcțiile și serviciile pe care le oferă tuturor utilizatorilor potențiali.

16. Bibliotecile evaluează și îmbunătățesc colecțiile și serviciile lor.

17. Bibliotecile sunt scumpe, dar au un efect pozitiv din punct de vedere economic.

18. Viitoarele biblioteci vor fi niște modele flexibile.

19. Colecțiile și serviciile oferite de biblioteci pot fi eterogene, dar ele sunt integrate și omogenizate de către bibliotecile înseși.

20. Mai multe niveluri de integrare și omogenizare pot fi dezvoltate la nivel regional, instituțional sau disciplinar.

21. Bibliotecilor le trebuie bibliotecari profesioniști, instruiți, mai ales în mediul digital.

22. Universul și docuvers-ul concid, dar numai într-o privință (o fațetă).

23. Fiecare text este un hipertext. Caracteristicile hipertextului (granularitate, plurilinearitate, multimedia, interactivitate și integrabilitate) sunt prezente, în măsură mai mare sau mai mică, în fiecare document.

24. Bibliotecile digitale se vor afla în centrul unui triunghi format din arhive deschise științifice, e-reviste și bibliografii digitale. În viitor, literatura științifică se va baza tot mai mult pe arhivele pentru acces la e-reviste de selecție și bibliografiile pentru indexare. Bibliotecile digitale se vor concentra asupra stocării pe termen lung a informațiilor și serviciilor orientate spre comunități de utilizatori specifici.

25. Dacă resursele au fost suficiente, bibliotecile ar putea furniza servicii nu numai de lectură, ci și de scriere. Fiind tot mai dificil să se separe cititul și scrisul, bibliotecile complet hipertextuale ar putea oferi servicii utilizatorilor nu numai legate de recrutarea și folosirea de documente, dar, de asemenea, de producerea și distribuirea lor.

<http://www2.spbo.unibo.it/bibliotime/num-x-3/ridi.htm>

În Republica Moldova la ora actuală se desfășoară un proiect de cercetare preocupat și de aceste aspecte: Crearea Instrumentului Bibliometric Național, aflat în stadiu de elaborare (inițiat la Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale), prin care se va încerca instituirea unui model interactiv, flexibil și performant, în care să fie stocate, sortate, accesate în regim on-line toate lucrările publicate ale cercetătorilor Academiei de Științe din Moldova.

III. "Biblio"-netul ca hipertext. Acest compartiment ar fi trebuit să fie primul în economia prezentului articol, dar cronologia apariției respectivelor concepte în istoria omenirii ne-a obligat să respectăm anume această ordine în relația lor cu hipertextul. Internetul (pe care l-am botezat în prezentul articol cu un cuvânt nou creat – *biblionet*) a devenit un simbol al timpului în care trăim. Macrosemn și macrotext totodată, el este mai ales Textul generației tinere, care a fost și este școlită tot mai mult prin intermediul lui.

„După calculele unor experți în domeniu, suma transformărilor care se produc azi în știință și în tehnică la un interval de doi-trei ani s-ar fi acumulat: la sfârșitul secolului al XIX-lea – în 30 de ani, în epoca lui Newton – în 300 de ani, în epoca de piatră – în 3 000 de ani. Metaforic vorbind, rămânem analfabeți peste noapte” (Gheorghe Duca, Igor Cojocar, Dezvoltarea tehnologiilor informaționale în Academia de Științe a Moldovei //IT-Moldova, Revista tehnologiilor informaționale, 2008, nr. 1-2, p. 26). Această megaindustrie și supertehnologie care se numește Internet și care nu putea să apară în epoca totalitaristă, are un avantaj pe care alte tehnologii nu l-au avut niciodată: limbajul virtual, comunicarea virtuală, scrisul și cititul virtual. Cel mai important câștig pe care îl oferă Internetul umanității se numește „**informația: aici și acum**”.

Limbajul virtual este limbajul textelor postate pe net – al cărților electronice (e-books), al articolelor științifice și nonștiințifice, limbajul blogurilor și chaturilor, al textelor mesageriei instantanee (poșta electronică sau e-mailurile), al mass-mediei electronice, al comentariilor (comments-urilor), metalimbajul internetului (descrierea site-urilor și a tuturor aplicațiilor) etc., etc., prin urmare tot ce apare ca *text* postat în format electronic. Hipertextul leagă documentele asemenea unui păianjen, prin intermediul linkurilor. Chiar cuvântul *web*, cel care a dat numele rețelei internetului, înseamnă *păianjen*; și pentru cercetătorii științelor umaniste *textul* înseamnă „textură, țesătură, păianjen”. Aceeași viziune o găseam anterior la reprezentanții poststructuralismului – proprietatea oricărui text de a fi legat de alte texte anterioare, aparținând unor autori precedenți. Datorită conexiunilor care se pot stabili rapid și infinit pe Internet, într-un hipertext pot fi încorporate nu doar alte texte, ale altor autori din diferite epoci, ci și opere de artă (bucăți muzicale, reproduceri ale unor picturi celebre sau necunoscute publicului larg, scenarii ale unor filme etc.) – toate făcând parte din *textul lumii*, al cărui emițător este azi, în epoca Internetului, vorbitorul

și totodată „scriitorul” de texte pe net (chaterul, bloggerul, forumistul, comentatorul, messengerul, navigatorul prin texte pe net, twiteristul, facebook-istul, „odnoklassnik-ul”, url-istul, internautul, în definitiv, toți aceștia sunt... „hipertextualiști”, deoarece recurg la serviciile unității informaționale a Internetului – hipertextul. Internetul e deopotrivă criticat și idolatrizat, dar e o certitudine că nu mai poate fi scos din viața societății. În spațiul virtual al hipertextului electronic este loc destul atât pentru limbajul literar, corect, cât și pentru limbajul colocvial, argotic, neîngrijit. Chiar dacă se aud voci îngrijorate de invazia antiortografiei pe net, la ora actuală, cel puțin, nu există niciun motiv întemeiat să credem că prin atitudinea de frondă a tinerilor internauți va fi dărâmat fundamentul unui limbaj de bază, cel al culturii – întrucât atitudinea „antinormă” a utilizatorilor este, de regulă, una deliberată, conștient(izat)ă, spre deosebire de prost-vorbitorii inconștienți de subnivelul limbajului în care se exprimă. În această dimensiune, hipertextul electronic ocupă în ritmuri alerte teritorii tot mai vaste. Acest tip special de comunicare în scris mediată de computer, constituind o formă de organizare a textului scris distinctă de scrisul tradițional, se caracterizează prin *neliniaritate, fragmentarism, variativitate, polifonie, dialogism, neomogenitate, interactivitate, multimedialitate*, anunțând modificarea bazelor scrierii; *creativitate, anonimitate, identitate duplicitară sau multiplicitară*, inclusiv lingvistică, *libertate și independență temporală și spațială, virtualitate* etc. Specialiștii afirmă că hipertextul ar fi o proiecție perfectă a ideilor structuraliștilor și mai ales ale poststructuraliștilor, generând o nouă ideologie, noi comportamente umane în sfera internautică. Lectura hipertextului – spre deosebire de lectura tradițională – este una neliniară, întocmai ca a Bibliei: o poți deschide și citi de oriunde vrei. Odată cu crearea unor performante instrumente bibliometrice, această formă de acces va fi indispensabilă în activitatea de cercetare.

Concluzii. Hipertextul este același text care a funcționat dintotdeauna în istoria omenirii, dar care este, azi, transferat în corpul unei supertehnologii ce a permis vizualizarea perfectă a structurii limbajului și a relațiilor existente între componentele verbale și nonverbale. Mai mult decât atât: Internetul permite o intercomunicare cu dimensiunea deschiderii, alterității și libertății nemaiîntâlnită în istoria omenirii. Biblia, Biblioteca și Internetul sunt doar trei locuri importante în care istoria umanității se reflectă ideal ca hipertext.